

8.8.2003

Hoidon kilpailutus 2003 – arviointi

1 Markkinakehitys kaikkiaan

Markkinakehityksessä oli havaittavissa selkeää kahden suuntaista liikettä vuonna 2003. Alan urakoitsijoiden osallistumismäärä hoidon kilpailutukseen väheni, mutta osallistuneiden urakoitsijoiden tarjousaktiivisuus kasvoi verrattuna kahteen aikaisempaan vuoteen. Useamman vuoden kilpailutus on johtanut markkinoiden asteittaiseen muodostumiseen.

Kilpailutettujen hoitourakoiden vertailu 2001–2003

	2001	2002	2003	muutos 02/03
urakoita (kpl)	23	26	28	2
ilmoittautuneita urakoitsijoita (kpl)	44	37	21	-16
hylättyjä (kpl)	2	1	2	1
tarjouksen jättäneitä urakoitsijoita (kpl)	22	24	15	-9
% tarjouspyynnön saaneista	52	67	79	12
tarjouksia (kpl)	109	123	112	-11
yli 350 laatupistettä (kpl)	105	115	111	-4
hyväksytyt tarjoukset / urakka	4,6	4,4	4,0	-0,4
hyväks. tarj. jättäneet urakoitsijat (kpl)	19	18	15	-3
% tarjouspyynnön saaneista	45	50	79	29
% tarjouksen jättäneistä	86	75	100	25
tarjouspalkkioita annettu (kpl)	71	79	73	-6
% tarjouksista	65	64	65	1
eri urakoitsijoita (kpl)	18	17	15	-2
% tarjouksen jättäneistä	82	71	100	29
voittajia (kpl)	4	5	4	-1
% tarjouksen jättäneistä	18	21	27	6
Tieliikelaitoksen voittamat urakat (kpl)	17	22	21	-1
% urakoista	74	85	75	-10
% urakoiden arvosta ¹	77	87	77	-10
% urakoiden koko arvosta ²	77	87	77	-10

¹ Saadaan laskemalla urakan keskimääräinen vuosihinta.

8.8.2003

Urakkakilpailuun ilmoittautuneiden määrä laski merkittävästi verrattuna kahteen aikaisempaan vuoteen. 2003 ilmoittautuneita oli vain alle 60 % edellisen vuoden määrästä. Jo pelkästään tästä syystä tarjouksen jättäneiden määrä laski myös huomattavasti. Tarjouksen jätti noin 60 % edellisen vuoden määrästä. Urakoitsijoiden markkinatuntemus lisääntyy vuosi vuodelta. Siitä kertoo se, että tarjouksen jättäneiden osuus tarjouspyynnön saaneista kasvoi huomattavasti.

Jätettyjen tarjousten määrä väheni, vaikka urakoiden määrä kasvoi. Huomattavaa kuitenkin on, että tarjoukset olivat laadukkaita, koska vain yksi tarjous hylättiin. Kaikki tarjonneet urakoitsijat jättivät vähintään yhden hyväksytyin tarjouksen. Hyväksytyjä tarjouksia tuli urakkaa kohden hieman vähemmän kuin kahtena edellisellä vuonna. Tarjouspalkkion tulee saamaan 65 % tarjouksista ja jokainen tarjonnut urakoitsija sai vähintäänkin yhden tarjouspalkkion.

Urakan saaneiden eri yritysten määrä laski yhdellä edellisvuodesta, mutta voittajurakoitsijoiden osuus tarjouksen jättäneistä urakoitsijoista kasvoi. Tieliikelaitoksen markkinaosuus on viime vuotta hieman pienempi sekä urakoiden määrällä kuin niiden arvolla³ mitattuna.

Yksityisen sektorin voittamat urakat ovat keskimääräistä urakkaa pienempiä niin vuosittaisen tarjoushinnan⁴ kuin koko urakan tarjoushinnan mukaisesti tarkasteltuna. Vuositasolla hoitourakoiden keskimääräinen arvo oli 1,66 miljoonaa euroa ja yksityisen sektorin voittamien seitsemän urakan keskimääräinen arvo oli 1,52 miljoonaa euroa.

Tieliikelaitoksen lisäksi YIT (4 urakkaa) ja Skanska (2 urakkaa) voitti useamman kuin yhden hoidon urakan. NCC voitti yhden urakan. YIT:n markkinaosuus tämän vuoden kilpailu-urakoiden arvosta on 16 % ja kaikkien vuosina 2001–2003 kilpailutettujen urakoiden arvosta 11 %. YIT:n markkinaosuus on kaikkien käynnissä olevien urakoiden määrästä laskettuna 7 %. Tieliikelaitoksen markkinaosuus kaikista hoidon alueurakoista laski tänä vuonna yhtä paljon kuin kahtena edellisellä vuonna yhteensä. Sen markkinaosuus kilpailutettujen urakoiden arvosta laskettuna laski hieman viime vuodesta.

² Saadaan laskemalla urakan koko hinta.

³ 2003 kilpailutettiin ensimmäisen kerran eri sopimuskauden (3, 5 ja 7 vuoden) mittaisia urakoita. Tieliikelaitoksen markkinaosuus koko tarjoushinnan arvosta laskettuna oli 76,6 %. Jos markkinaosuuden laskennassa otetaan huomioon urakoiden kesto laskemalla urakan keskimääräinen vuosihinta, markkinaosuus oli 77,2 %.

⁴ Urakan tarjoushinta / urakan kesto.

8.8.2003

Markkinaosuudet koko tarjoushinnan mukaisesti

	2001		2002		2003		yhteensä	
	Meuroa	%	Meuroa	%	Meuroa	%	Meuroa	%
Tieliikelaitos	73,55	77,0	108,36	87,4	143,35	76,6	325,27	80,0
YIT	13,87	14,5	3,22	2,6	29,79	15,9	46,87	11,5
Skanska	6,12	6,4			4,84	2,6	10,95	2,7
NCC			4,05	3,3	9,17	4,9	13,22	3,3
Savon Kul- jetus	1,98	2,1					1,98	0,5
Traktriurak. Velj. Määttä			2,13	1,7			2,13	0,5
Rakennusl. Karjaluo			6,19	5,0			6,19	1,5
yhteensä	95,52	100	123,95	100	187,14	100	406,61	100

Markkinaosuudet vuosittaisen tarjoushinnan mukaisesti

	2001		2002		2003		yhteensä	
	Meuroa	%	Meuroa	%	Meuroa	%	Meuroa	%
Tieliikelaitos	24,52	77,0	36,12	87,4	35,48	77,3	96,12	80,7
YIT	4,62	14,5	1,07	2,6	7,06	15,4	12,76	10,7
Skanska	2,04	6,4			1,52	3,3	3,56	3,0
NCC			1,35	3,3	1,83	4,0	3,18	2,7
Savon Kul- jetus	0,66	2,1					0,66	0,6
Traktriurak. Velj. Määttä			0,71	1,7			0,71	0,6
Rakennusl. Karjaluo			2,01	5,0			2,06	1,7
yhteensä	31,84	100	41,32	100	45,89	100	119,06	100

Tieliikelaitoksen markkinaosuus hoidon pääurakoinnissa, kaikki käynnissä olevat urakat (%).

	urakkamäärästä ⁵	kilpailu-urakoiden arvosta ⁶
2000	98	78
2001	93	77
2002	90	83
2003	82	81

Suurimmat urakoitsijat käyttäytyivät lähes viime vuoden malliin. Tieliikelaitos ja YIT jättivät tarjouksen kaikkiin 28:aan (viime vuonna 26) urakkaan. Skanskalla oli tarjouksia 14 (19), NCC:lla 12 (12), R.T.A. Virtasella 6 (9)⁷, Andamentilla 4 (6), Kesälahden Maansiirrolla 4 (3) ja Napapiirin kuljetuksella 3 (2). Hoitourakoiden tarjousten

⁵ Kaikista (97) hoidon alueurakoista

⁶ Kaikista (77) hoidon kilpailutetuista alueurakoista

⁷ Osin yhdessä Rasimuksen kanssa

8.8.2003

väheneminen on osittain johtunut tiettyjen, suurimpien urakoitsijoiden tarjousten vähenemisestä. Edellisen vuoden malliin ei edelleenkään tarjoajien joukossa ollut yhtään ulkomaista yritystä.

On mielenkiintoista nähdä, miten suurimpien yksityisten urakoitsijoiden käyttäytyminen jatkuu. Koska tarjousten vähenemistä on nyt havaittavissa vain muutamissa yrityksissä, voidaan olettaa, että se on niiltä strateginen valinta. Osaltaan siihen varmasti vaikuttanee Tieliikelaitoksen viimevuotinen menestys kilpailussa ja siitä johtuva urakoiden alhainen voittoprosentti (voitot/tarjoukset).

Pienet urakoitsijat jättivät tarjouksen keskimäärin kahdesta urakasta vuonna 2003. Vain yhden tarjouksen jättäneitä urakoitsijoita oli vain kaksi (11 vuonna 2002). Pienten urakoitsijoiden tarjousten jättämisessä korostui urakan sijainnin merkitys. Vastaavasti urakan kestolla ei näyttänyt olevan merkitystä. Kaikista tarjoajista pieniä urakoitsijoita oli vajaat puolet, mikä on vähemmän kuin kahtena edellisenä vuonna. Huomattavaa on, että noin 60 % urakoista jäi ilman pienurakoitsijan tarjousta, kun vastaava luku oli vielä viime vuonna alle 40 %. Kuitenkin tiettyihin urakoihin (esim. Posio ja Ranua) jätti tarjouksen useampi pienyritys.

Vuoden 2002 tarjoajista 10 (40 % kaikista tarjoajista) jäi nyt pois. Suurin osa (7) näistä oli yhden urakan tarjoajia viime vuonna. Pois jääneistä urakoitsijoista viisi ei saanut tarjouspalkkiota (pisteiden tai hinnan perusteella) vuonna 2002. Viime vuonna tuli hylätyksi yhteensä kuusi urakoitsijaa. Näistä vain yksi osallistui tämän vuoden kilpailuun ja jätti kaksi hyväksytyä tarjousta.

Tämän vuoden kilpailuun vastaavasti osallistui vain yksi uusi urakoitsija. Se jätti kolme tarjousta, joista yksi (ainut kaikista tarjouksista) hylättiin. Uusien urakoitsijoiden osuus oli huomattavasti pienempi kuin edellisenä vuonna. Viime vuonna uusia urakoitsijoita oli noin kolmannes kaikista tarjoajista.

Hoidon kilpailutukseen 2003 osallistuneiden yritysten määrä laski tuntuvasti. Suurin osa pois jääneistä oli pieniä yrityksiä. Nähtäväksi jää, jatkuuko tämä suuntaus, että Tieliikelaitos ja suuremmat yksityiset urakoitsijat hallitsevat markkinoita ja kilpailua entistä selkeämmin, vai onko tämä vuosi vain poikkeus. Jos tämä vuosi on vain poikkeus, sen saattoi aiheuttaa todennäköisesti Tieliikelaitoksen viimevuotinen menestys. Se on kuitenkin selvää, että pienemmille urakoitsijoille ja heidän tarjousaktiivisuudelle on erityisen tärkeää saada tarjouspalkkio. Alueellisen kilpailun kannalta olisi tärkeää, että paikallisia yrityksiä olisi riittävästi mukana.

2 Tarjousaktiivisuus tiepiireissä ja Tieliikelaitoksen alueelliset markkinaosuudet

Kilpailutilanne vaihtelee tiepiireittäin ja urakoittain. Markkinatilanteen kannalta olisi suotuisaa, että markkinoilla kilpailisi mahdollisimman paljon yrityksiä. Markkinoiden keskittyminen saattaa johtaa epäterveisiin ilmiöihin. Tieliikelaitos on edelleen markkinajohtaja kaikissa tiepiireissä.

8.8.2003

Hoidon kilpailutetut alueurakat tiepiireittäin vuonna 2003

	urakat	tarjoajat	tarjoukset	hyv. tarj. / urakka	voittajat
U	2	5	9	4,5	2
T	4	4	11	2,8	2
Kas	2	4	7	3,5	1
H	4	4	13	3,3	2
SK	3	7	15	5,0	2
KeS	2	4	7	3,5	1
V	4	4	11	2,8	1
O	4	8	19	4,8	1
L	3	8	20	6,3	2

Tarjoajien suhteen muutosta tapahtui eniten Vaasassa. Siellä viimevuotisista tarjoajista osallistui puolet tämän vuoden kilpailuun. Lapissa, Savo-Karjalassa ja Oulussa tuli eniten hyväksytyjä tarjouksia (6,3) urakkaa kohden.⁸ Vähiten kiinnostusta urakoitsijoiden keskuudessa saivat Vaasan ja Turun urakat. Eniten muutosta (hyväksytyt tarjoukset / urakat) oli tapahtunut Hämeessä (5,0 vuonna 2002), Vaasassa (4,3) ja Lapissa (4,5). Voittojen suhteen muutosta tapahtui eniten Oulussa. Viime vuonna siellä voitti neljä eri urakoitsijaa, nyt vain yksi.

Hankkeittain hyväksytyjen tarjousten jakauma oli vuonna 2003 seuraava:

2 hyväksytyä tarjousta 4 urakassa (1 urakassa vuonna 2002)

3 hyväksytyä tarjousta 8 urakassa (5)

4 hyväksytyä tarjousta 6 urakassa (9)

5 hyväksytyä tarjousta 7 urakassa (7)

6 hyväksytyä tarjousta 1 urakassa (1)

7 hyväksytyä tarjousta 2 urakassa (3)

Tiepiirejä kokonaisuudessaan tarkasteltaessa sekä tarjousten jakaumia tarkasteltaessa voidaan todeta, että kilpailu on hieman heikentynyt edellisvuodesta. Erityisesti Turun ja Vaasan tiepiireissä kilpailu oli vähäistä. Jakaumista voidaan nähdä, että urakoiden, joihin jätettiin kaksi tai kolme hyväksytyä tarjousta, määrä on kasvanut. Viime vuonna kolmessa urakassa neljästä hyväksytyjä tarjouksia tuli vähintään neljä, nyt vain noin puolessa urakoista.

Toisaalta voidaan nähdä, että tietyillä alueilla kilpailu on säilynyt tai jopa kasvanut edellisvuodesta. Keskimäärin kilpailu on kovempaa, mitä pohjoisemmaksi Suomea mennään. Näyttää siltä, että erityisesti pieniä urakoitsijoita kiinnostavat samat alueelliset markkinat.

⁸ Lapissa tuli yksi (ainut) hylätty tarjous

8.8.2003

Tieliikelaitoksen markkinaosuus tiepiireittäin hoidon pääurakoinnissa vuoden 2003 lopussa (%), suluissa vuoden 2002 luvut (%)

	kaikkien urakoiden määrästä ⁹		kilpailu-urakoiden määrästä ¹⁰		kilpailu-urakoiden arvosta	
U	78	(89)	71	(80)	67	(84)
T	75	(92)	80	(83)	68	(87)
Kas	100	(100)	100	(100)	100	(100)
H	91	(100)	89	(100)	89	(100)
SK	85	(92)	82	(86)	84	(93)
Kes	86	(86)	86	(75)	81	(71)
V	92	(92)	89	(83)	92	(87)
O	71	(71)	64	(43)	68	(55)
L	70	(90)	57	(75)	66	(71)

Kaakkois-Suomen tiepiirissä Tieliikelaitos hallitsee hoidon pääurakointia edelleen täydellisesti. Sen sijaan Uudellamaalla, Turussa, Oulussa ja Lapissa kilpailutus on vaikuttanut jo merkittävästi Tieliikelaitoksen markkinaosuuksiin. Esimerkiksi Lapissa sen markkinaosuus kilpailu-urakoiden määrästä laskettuna on enää hieman yli 50 %. Tänä vuonna on ensimmäistä kertaa muillakin urakoitsijoilla kuin Tieliikelaitoksella useampi urakka yhdessä tiepiirissä. YIT:llä on kolme Turussa ja kaksi Uudellamaalla ja Skanskalla on kolme Lapissa.

Tieliikelaitoksen markkinaosuuden kehitys kokonaisuudessaan näyttää hitaasti laskevan. Kehitys kuitenkin vaihtelee suuresti tiepiireittäin. Markkinaosuuden vaihteluun tiepiireittäin vaikuttaa eniten muiden suurten urakoitsijoiden keskittyminen tietyille alueille.

3 Laatukilpailu

Laatukilpailu kiristyi merkittävästi verrattuna edellisiin vuosiin. Tieliikelaitoksen etumatka kaventui laatupisteitä tarkasteltaessa. Tieliikelaitoksen keskimääräisten laatupisteiden väheneminen kiristi laatukilpailua.

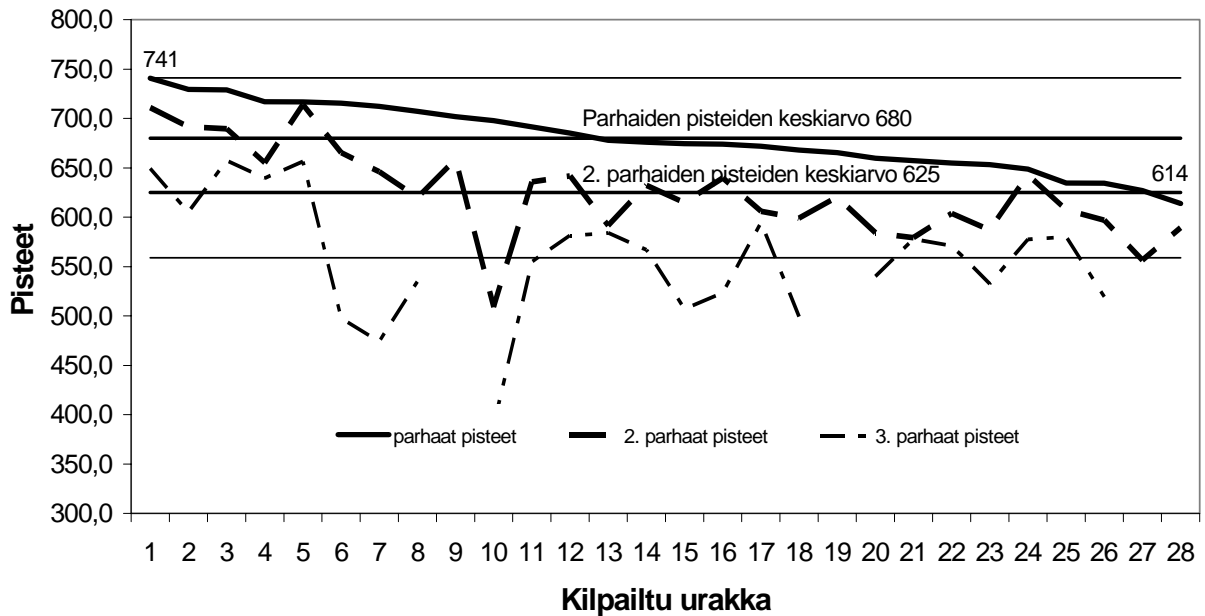
Vuoden 2003 kilpailutuksessa korkeimmat laatupisteet saaneiden tarjousten keskiarvo oli 679,8. Toiseksi tulleiden keskiarvo oli 624,6 ja kolmanneksi tulleiden 558,8. Korkeimmat pisteet (740,9) sai Tieliikelaitos Ranualla. Alhaisimmillaan laatupistevoiton sai 613,9 pisteellä (Tieliikelaitos, Kankaanpää).

⁹ Kaikista (97) hoidon alueurakoista

¹⁰ Kaikista (77) hoidon kilpailutetuista alueurakoista

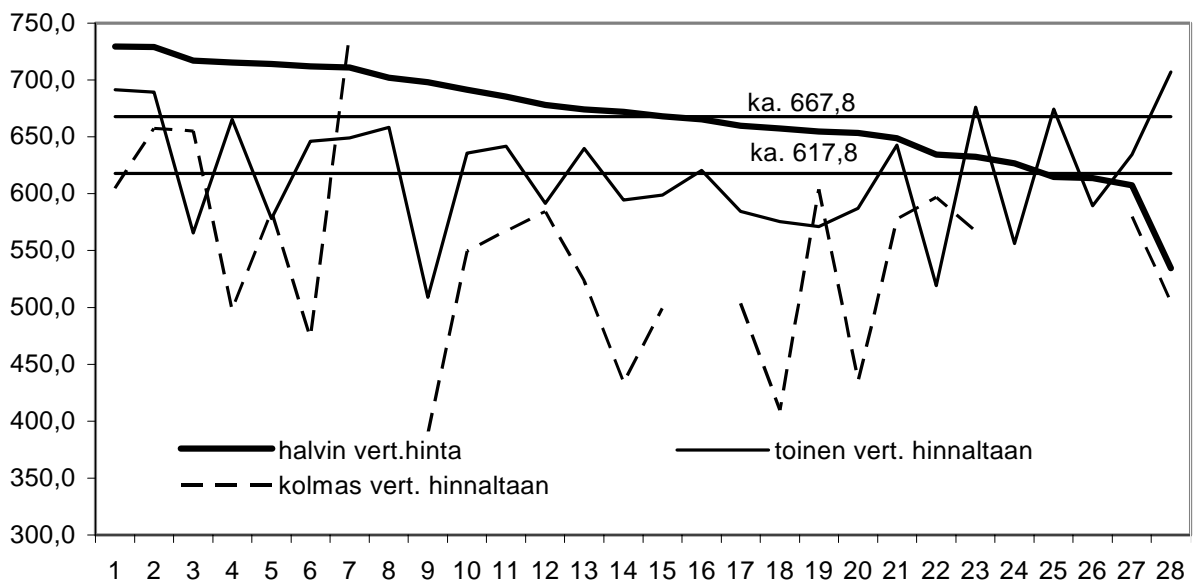
8.8.2003

Pistevertailu 2003

Tieliikelaitos sai korkeimmat pisteet kaikissa muissa paitsi Kauhajoen ja Virtain urakoissa. Kauhajoella ja Virroilla korkeimmat pisteet sai YIT. Kuudessa urakassa korkeimmat laatu-pisteet saanut ei voittanut urakkaa. Nämä kuusi urakkaa olivat Paimio, Hyvinkää, Lieto, Ilomantsi, Posio ja Ranua. Kaikissa näissä urakoissa, lukuun ottamatta Ilomantsia, voitti toiseksi korkeimmat laatu-pisteet saanut. Ilomantsin urakan voitti kolmanneksi korkeimmat laatu-pisteet saanut. Posiolla korkeimmat laatu-pisteet saanut ei päässyt kolmen parhaan joukkoon vertailuhinnan mukaan.

Pistejakauma vertailuhintojen mukaan

8.8.2003

Kilpailun kireydestä saadaan kokonaisuudessaan käsitys tarkastelemalla yhtä aikaa vertailuhintoja ja hyväksytyjen tarjousten jakaumaa. Urakoissa, joihin jätettiin vain kaksi hyväksyttyä tarjousta, oli kireää kilpailua. Erittäin kireää kilpailua ei esiintynyt niissä missään.

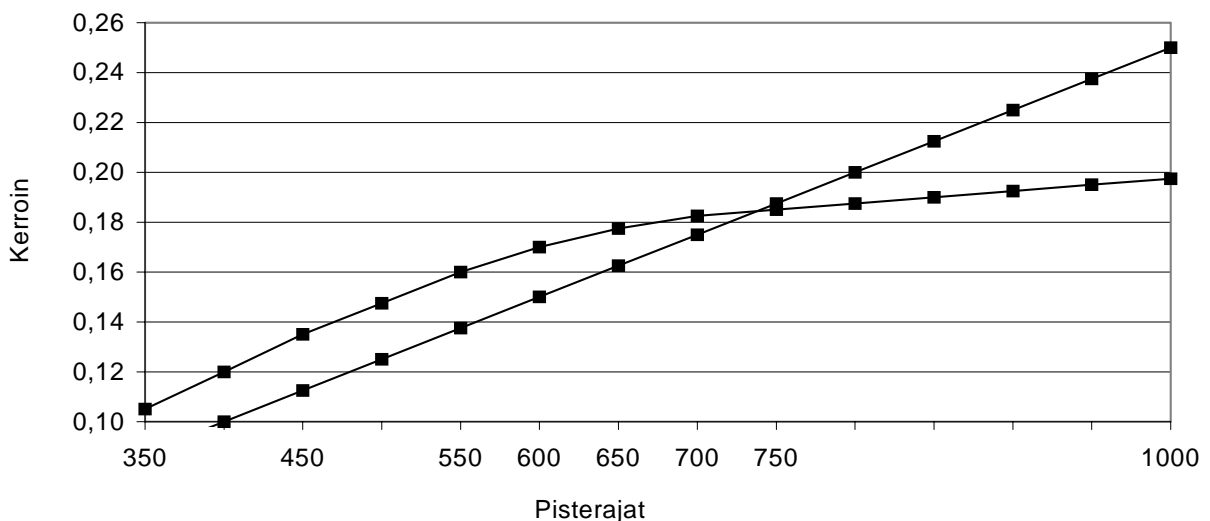
Toiseksi alhaisimman vertailuhinnan suhde alhaisimpaan vertailuhintaan, jakauma

	kilpailu erittäin kireää (enint. 5 %)	kilpailu kireää (6–15 %)	kilpailu laimeaa (16–30 %)	kilpailu erittäin laimeaa (väh. 40 %)
2 hyv. tarjousta	0	4	0	0
3 hyv. tarjousta	5	3	0	0
4 hyv. tarjousta	3	3	1	0
5 hyv. tarjousta	2	3	1	0
6 hyv. tarjousta	0	1	0	0
7 hyv. tarjousta	2	0	0	0
yhteensä	12	14	2	0

Laatupisteiden painoarvokertoimet muuttuivat aikaisemmasta. Aiemmin painoarvoprosentti oli 25 %. Nyt painoarvokerroin¹¹ muuttui laatupisteiden mukaan seuraavasti:

- 350–450 pisteellä 30 %
- 450–550 pisteellä 25 %
- 550–600 pisteellä 20 %
- 600–650 pisteellä 15 %
- 650–700 pisteellä 10 %
- 700–1000 pisteellä 5 %

Painoarvokertoimen riippuvuus laatupisteistä

¹¹ painoarvokerroin = (laatupisteet / 1000) * (painoarvo -% /100)

8.8.2003

Tieliikelaitoksen ja yksityisen sektorin keskimääräinen piste-ero ja erotuksen merkitys tarjoushinnassa, pistettä ja %

	paras yksityinen	toiseksi paras yksityinen
1998	220 pistettä, 6,4 %	262 pistettä, 7,6 %
1999	88 pistettä, 2,6 %	248 pistettä, 7,0 %
2001	74 pistettä, 2,2 %	170 pistettä, 4,9 %
2002	84 pistettä, 2,5 %	151 pistettä, 4,4 %
2003	53 pistettä, 0,8 %	114 pistettä, 2,1 %

Tieliikelaitoksen keskimääräiset pisteet laskivat edellisvuodesta. Keskimääräinen piste-ero yksityiseen sektoriin kaventui merkittävästi edellisiin vuosiin verrattuna. Tieliikelaitoksen ja yksityisen sektorin keskimääräisten pisteiden erotuksen merkitys tarjoushinnassa väheni huomattavasti tänä vuonna. Vertailuhinnan uusi laskentakaava¹² vaikutti suurelta osin vähenemiseen. Uusi laskentakaava perustui näkemykseen, jonka mukaan laatuerojen merkitys on suurimmillaan tarjouksissa, jotka juuri täyttävät tilaajan perusvaatimukset. Tarjouksen ollessa jo hyvällä tasolla lisälaadun merkitys tilaajalle vähenee.

Laatukilpailun alueellista tilannetta voidaan tarkastella laskemalla lautapisteiden suhde korkeimmat pisteet saaneeseen tarjoajaan tiepiireittäin. Korkeimmat lautapisteet saaneiden keskiarvo oli 680, josta saadaan raja-arvot jakaumalle:

90 % raja on noin 612 pistettä (68 pisteen ero korkeimpaan)

75 % raja on noin 510 pistettä (170 pisteen ero korkeimpaan)

60 % raja on noin 408 pistettä (272 pisteen ero korkeimpaan)

Lautapisteiden suhde korkeimmat pisteet saaneeseen urakoittain tarkasteltuna, jakauma

	urakoita	väh. 91 %	90–76 %	75–61 %	enint. 60 %
U	2	1	3	2	1
T	4	3	3	1	0
Kas	2	0	2	2	1
H	4	4	3	2	0
SK	3	1	7	3	1
KeS	2	3	1	1	0
V	4	5	0	1	0
O	4	2	8	5	0
L	3	4	7	4	2

*Voittajatarjoukset puuttuu

Laatukilpailun voidaan todeta kiristyneen huomattavasti viime vuodesta. Sen voidaan olettaa olevan tiukkaa, jos parhaat lautapisteiltään olevat tarjoukset ovat alle 10 prosentin sisällä toisistaan. Tällainen tilanne vallitsi tänä vuonna 20 urakassa, kun vielä viime vuonna vain 10 urakassa. Lisäksi jokaisessa tiepiirissä, paitsi Kaakkois-Suomessa, saatiin vähintään yksi tällainen tarjous. Vielä viime vuonna neljä tiepiiriä jäi ilman tarjousta, jonka lautapisteet olisivat olleet 10 prosentin sisällä korkeimmat pisteet saaneesta.

¹² vertailuhinta = tarjoushinta * (1 – painoarvokerroin)

8.8.2003

Vaasan, Hämeen, Keski-Suomen ja Lapin kaikissa urakoissa esiintyi hyvin kireää laatukilpailua. On tärkeää huomata, että vielä viime vuonna Keski-Suomessa, Vaasassa ja Lapissa laatukilpailu oli kaikista tiepiireistä heikointa. Kaakkois-Suomessa ja Savo-Karjalassa laatukilpailu oli tänä vuonna huomattavasti vaimeampaa verrattuna muihin tiepiireihin. Kaikista niistä kuudesta urakasta, joissa korkeimmat pisteet saanut ei voittanut, vain Paimiossa ja Ilomantsissa voittajan laatupisteet eivät yltäneet kymmenen prosentin sisälle korkeimmat pisteet saaneesta. Paimiossa tunnusluku oli 11 % ja Ilomantsissa 24 %.

Laatukilpailun korkeimmat pisteet saaneen tarjouksen takana on tiukkaa edellisen vuoden malliin. Kun verrataan toiseksi ja kolmanneksi korkeimpia laatupisteitä, nähdään, että kilpailu toisesta sijasta on ollut tiukinta Lapissa, Oulussa ja Savo-Karjalassa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että parhaiden yksityisten urakoitsijoiden laatukilpailu on ollut näillä alueilla tiukinta.

Laatupisteet 3.sija / 2.sija, jakauma

	väh. 91 %	90–76 %	75–61 %	enint. 60 %
U	0	1	1	0
T*	0	2	0	0
KaS	1	1	0	0
H*	0	2	1	0
SK	2	1	0	0
KeS	1	1	0	0
V*	1	0	1	0
O	3	1	0	0
L	3	0	0	0

*Turussa, Hämeessä ja Vaasassa joihinkin urakoihin jätettiin vain kaksi tarjousta.

Edellä olevilla mittareilla voidaan havaita, että kilpailu on laatupisteiden osalta kiristynyt. Tieliikelaitos on menettänyt etumatkaansa muihin urakoitsijoihin nähden. Toisaalta on muistettava, että tarjousten määrä urakkaa kohden on vähentynyt. Tästä voidaan päätellä, että kilpailu on kokonaisuudessaan heikentynyt, mutta suurten urakoitsijoiden keskuudessa tiukentunut.

4 Laatupisteytys

Laatupisteisiin vaikuttavat monet tekijät, kuten esimerkiksi arviointierot. Pisteytystä pyrittiin kehittämään pienillä muutoksilla valtakunnallisemmaksi ja yhdenmukaisemmaksi. Kaksi pisteytysosaa arvioitiin valtakunnallisesti ja pisteytysraadit muodostettiin yhteistoiminta-alueittain. Tänä vuonna laatupisteiden hajonta olikin edellisvuotta pienempi.

8.8.2003

Laatupisteiden jakauma tiepiireittäin

	alle 350	350–499	500–599	600–699	700–
U	0	3	3	3	0
T	0	1	5	5	0
KaS	0	2	3	2	0
H	0	2	3	7	1
SK	0	2	8	4	1
KeS	0	1	0	4	2
V	0	1	2	6	2
O	0	6	7	6	0
L	1	5	5	4	5

Laatupisteiden jakaumasta käy selville, että urakoitsijoiden laadussa tai arvioitsijoiden pisteytyksessä on pieniä eroja eri puolilla maata. Lapissa laatupisteiden hajonta oli suurinta. Keski-Suomessa keskimääräiset laatupisteet olivat hieman korkeampia muihin tiepiireihin verrattuna.

Tärkeintä on kuitenkin huomata, että pisteet keskittyvät aikaisempia vuosia enemmän 500–699 pisteen väliin. Pisteytystä on pystytty yhdenmukaistamaan ja urakoitsijat ovat kehittyneet tarjoajina.

Useampaan tiepiiriin tarjouksen jättäneiden laatupisteiden hajonta

	350–499	500–699	yli 700	ka.	max./min.	keskihaj.
Tieliikelaitos	0	19	9	678,6	1,22	35 pistettä
YIT	0	28	0	613,8	1,27	37 pistettä
NCC	1	11	0	580,9	1,45	66 pistettä
Skanska	0	12	2	586,9	1,41	64 pistettä
R.T.A. Virtanen	6	0	0	449,5	1,20	30 pistettä
Kesälahti	2	2	0	473,0	1,30	56 pistettä
Savon Kuljetus	2	0	0	458,5	1,05	15 pistettä
Andament	3	1	0	497,8	1,11	21 pistettä

Laatupisteiden erot ovat huomattavasti kaventuneet tarkasteltaessa yhden urakoitsijan pisteiden hajontaa verrattuna viime vuoteen. Useampaan tiepiiriin tarjouksen jättäneistä urakoitsijoista ei tänä vuonna kukaan jäänyt alle 350 pisteen. Alle 500 pisteen jääneet tarjouksetkin ovat vähentyneet merkittävästi edellisvuodesta. Vastaavasti yli 700 pisteen tarjouksia ei tänä vuonna jättänyt kuin Tieliikelaitos ja Skanska, kun yli 700 pistettä saaneita urakoitsijoita vielä viime vuonna oli kolme. NCC:llä minimi- ja maksimipisteiden erotus oli kaikkein suurin, noin 214 pistettä. Myös keskihajonnalla mitattuna NCC saamat pisteet vaihtelivat kaikkein voimakaimmin.

Useampaan tiepiiriin tarjouksen jättäneiden laatupisteiden hajonnan perusteella voidaan havaita, että Tieliikelaitoksen lisäksi Skanska ja YIT ovat tarjouksissaan panostaneet laatuun. Skanska oli ainoa urakoitsija, joka pystyi pitämään yli 700 pisteen tarjousten määrän viime vuoden tasolla. YIT ei saanut tänä vuonna yhdestäkään tarjouksesta yli 700 pistettä, mutta ei myöskään alle 500 pistettä.

8.8.2003

Laatupisteiden hajonta erikokoisilla urakoitsijoilla

	isot urakoitsijat ¹³	pienet urakoitsijat ¹⁴
tarjousten määrä	98	14
laatupisteiden keskiarvo	601	467
laatupisteiden keskihajonta	83	97
laatupisteiden max. / min.	1,91	2,57

Pienet urakoitsijat saivat keskimäärin 134 laatupistettä vähemmän kuin suuret urakoitsijat. Vastaava luku oli viime vuonna 179. Myös laatupisteiden keskihajontaa sekä maksimi- ja minimipisteiden hajontaa tarkastelemalla voidaan todeta, että laatupisteiden osalta kilpailu on tasaantunut ja kiristynyt.

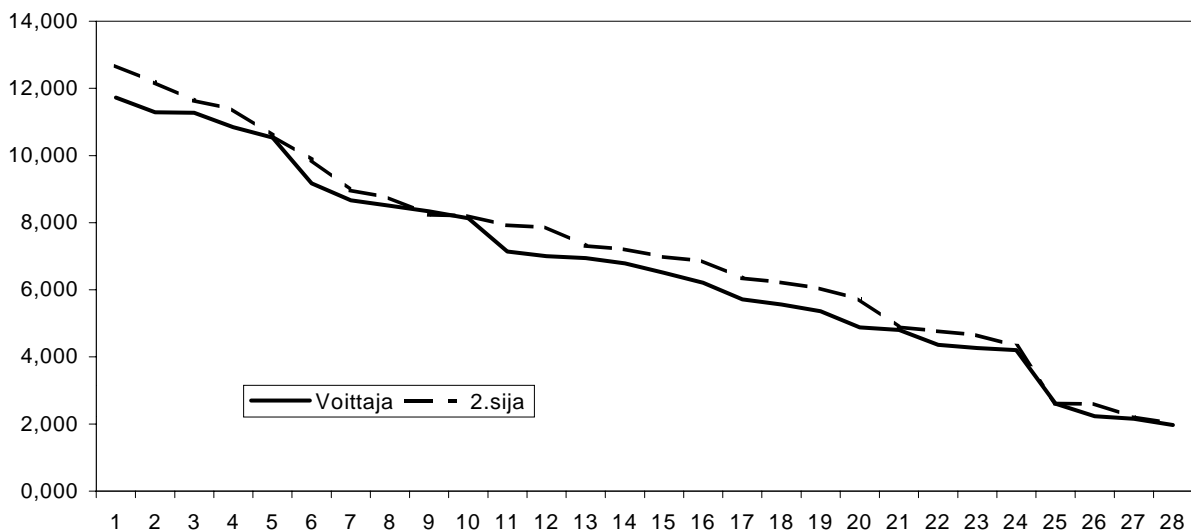
Laatupisteiden osalta voidaan selkeästi todeta, että pisteytys oli tänä vuonna selkeästi tiukempaa ja tasaisempaa verrattuna edellisvuosiin. Tänä vuonna laatupisteet keskittyivät aikaisempaa enemmän 500–699 pisteen väliin. Ali- ja ylipisteytys oli tänä vuonna harvinaista. Selkeästi kuitenkin voi havaita, että urakoitsijan koolla on merkittävä yhteys laatupisteisiin.

5 Hinnat

Hintakilpailu oli kaikkiaan hieman kireämpää kuin viime vuonna. Tiepiireittäin se kuitenkin vaihtelee voimakkaasti. Viidessä tiepiirissä hintakilpailua ei voi pitää kovin kireänä.

Vuoden 2003 kilpailutuksessa toiseksi tulleen tarjoushinta oli keskimäärin 6,3 % kalliimpi kuin voittajan. Rahassa ero oli yhteensä 11,9 miljoonaa euroa. Viime vuonna ero oli keskimäärin 9,3 % ja rahassa mitattuna 11,5 miljoonaa euroa.

Tarjoushinnat 2003, milj.euroa

¹³ Useampaan tiepiiriin tarjouksensa jättäneet

8.8.2003

Tänä vuonna 50 prosenttia urakoissa voittaneen ja toiseksi tulleen tarjoushinnat olivat korkeintaan viiden prosentin päässä toisistaan. 10 prosentin sisälle mahtui 68 prosenttia urakoista. Näillä mittareilla tarkasteltuna hintakilpailu oli viime vuoden tasolla.

Kolme urakkaa ratkesi tänä vuonna lautapisteillä eli edullisimman tarjouksen tehnyt ei voittanut urakkaa. Nämä urakat olivat Huittinen (hintaero oli 0,6 %), Kotka (3,1 %) ja Posio (1,2 %). Huittisissa ja Kotkassa voitti Tieliikelaitos ja Posiolla Skanska. Huittisissa halvimmalla hinnan tarjosi Skanska, Kotkassa YIT ja Posiolla Veljekset Määttä. Viime vuonna oli myös kolme sellaista urakkaa, jossa edullisimman tarjouksen tehnyt ei voittanut urakkaa. Tieliikelaitos voitti silloin ne kaikki. Tänä vuonna Tieliikelaitoksen tarjoushinta oli alhaisin 19 urakassa. Luku on pienempi kuin viime vuonna.

Tarjoushintojen suhde halvimpaan tarjoukseen, jakauma

	enint. 5 %	6–15 %	16–30%	väh. 31 %*
U	2	3	1	1
T	1	4	1	1
KaS	1	4	0	0
H	4	0	3	2
SK	0	6	6	0
KeS	1	0	3	1
V	1	5	1	0
O	3	4	3	5
L	6	6	4	0

*Menettivät tarjouspalkkion

Hintakilpailu oli kireintä Uudellamaalla, Hämeessä, Oulussa ja Lapissa. Myös viime vuonna Oulu ja Lappi olivat hintakilpailun kärjessä. Esimerkiksi Ranualla ja Posiolla (Lapin urakoita) kaikki tarjoushinnat olivat 21 % (Ranua) ja 23 % (Posio) sisällä. Posiolla neljä halvinta tarjoushintaa olivat 3 % sisällä. Lähes joka toisessa urakassa hintakilpailu käytiin alle 6 % sisällä. Se on viimevuotista tasoa. Merkittävin huomio edellisvuoteen on yli 30 % päässä halvimmasta tarjoushinnasta olevien tarjousten voimakas väheneminen.

Vuoden 2003 kilpailutuksen mukaan yhden tiekilometrin hoito maksaa keskimäärin noin 1812 euroa vuodessa. Alueellinen hajonta kuitenkin on huomattava. Oulussa keskimääräinen hinta on alin ja Uudellamaalla korkein. Hajontaan vaikuttavat tietön vaatavuus ym. olosuhdetekijät, mutta myös kilpailutuksella näyttää olevan siihen vaikutusta.

¹⁴ Yhteen tiepiiriin tarjouksensa jättäneet

8.8.2003

Kilpailu-urakoiden alimman tarjoushinnan mukainen hoidon keskihinta tiepiireittäin ilman runkokelirikkotöitä ja tiemerkinlöjä (ilman kevyenliikenteen väyliä)

	vuosihinta, me	tielkm	e / tielkm
U	3,3	1131	2902
T	6,2	3024	2060
KaS*	4,9	2200	2232
H	5,9	3154	1859
SK	5,4	3523	1535
KeS	2,9	1674	1746
V	6,2	3250	1908
O	5,0	3577	1392
L	3,6	2396	1490
yht.	43,4	23927	1812

* Sisältää Vaalimaan raja-aseman

Urakoitsijoiden hintakäyttäytyminen vaihteli urakoittain. Vaihtelu oli kuitenkin vähäisempää kuin viime vuonna. Sen perusteella voidaan olettaa, että erityisesti yksityisillä urakoitsijoilla oli viimevuotista parempi käsitys markkinoilla vallitsevasta hintatasosta. Kustannusvaihtelut alueittain näyttäisivät kuitenkin edelleen olevan suurin syy yksityisten urakoitsijoiden vaihtelevaan hintakäyttäytymiseen.

6 Hoidon kustannukset

Kilpailutus alensi yleisten teiden hoitokustannuksia merkittävästi. Tieliikelaitoksen tekemien urakoiden kustannukset alenivat edellisvuotta enemmän.

Hoidon kilpailutus toi tänä vuonna vastaaviin nykyisiin sopimuksiin verrattuna noin 12 miljoonan euron vuosisäästön vertailukelpoisin laskentaperustein. Kilpailutettujen urakoiden kokonaisarvoksi tuli noin 187 miljoonaa euroa. Se oli runsaat 14 miljoonaa euroa pienempi kuin Tiehallinnon laatima kustannusarvio.

Kaikkien käynnissä olevien hoitourakoiden vuosikustannukset pienenivät viime vuodesta noin 12,6 miljoonaa euroa. Tieliikelaitoksen tekemien urakoiden kokonaiskustannukset alenivat runsaat 20 miljoonaa euroa eli 12,9 prosenttia.

7 Ajankohtaista

Vuonna 2003 kilpailutettiin ensimmäisen kerran eri sopimuskauden mittaisia urakoita. Sopimuskausien kestolla ei näytä olevan merkittävää vaikutusta kilpailutukseen. Myöskään hoitourakoiden tuotesisällöllä ei ole vaikutusta urakoitsijoiden käyttäytymiseen.

Tarjouksia urakkaa kohti tuli sitä vähemmän, mitä pidempi urakan sopimuskausi oli. Laatu- ja hintakilpailu oli kuitenkin sitä kireämpää, mitä pidempi sopimuskausi oli. Seitsemän vuoden urakat ovat keskimäärin vuosihinnaltaan halvimpia.

8.8.2003

Erimittaiset sopimuskaudet hoidon 2003 kilpailutuksessa

	kpl	tarjoajia	tarjouk- sia	tarjouksia / urakka	laatupistei- den ka.	2.alhaisin tarj.h. / 1.alhaisin tarj.h. (%)	voitt. tarj. vuosihinta, me
3v	17	13	72	4,2	585	107	1,63
5v	7	10	26	3,7	576	105	1,93
7v	4	7	14	3,5	607	105	1,35

Runkokelirikko- ja tiemerkitätöitä sisältävät urakat saivat urakkaa kohden tarjouksia hieman enemmän kuin ilman runkokelirikko- ja tiemerkitätöitä olevat urakat. Laatukilpailu oli kireämpää runkokelirikko- ja tiemerkitätöitä sisältävissä urakoissa, mutta hintakilpailu oli huomattavasti kireämpää muissa urakoissa.

Runkokelirikot ja tiemerkinnet hoidon 2003 urakoissa

	kpl	tarjouksia	tarjouksia / urakka	laatupistei- den ka.	2.alhaisin tarj.h./ 1.alhaisin tarj.h. (%)
runkokelirikko/ tiemerkitäurakat	14	59	4,2	585	108
muut urakat	14	53	3,8	579	105

Tiehallinnon kiinteistöjä pakkovuokrattiin urakoitsijoille 36 kappaletta eli noin 40 prosenttia kaikista kiinteistöistä. Vapaaehtoisesti vuokrattavista kiinteistöistä urakoitsijat vuokrasivat noin 70 prosenttia. Kokonaisuudessaan Tiehallinnon kiinteistöistä on käytössä noin 80 prosenttia vuonna 2003.

Tiehallinnon kiinteistöjen käyttö vuonna 2003

	käyttö yhteensä	pakkovuokraus	vapaaehtoisesti vuokrattavia yhteensä	urakoitsija vuokrasi
U	1	0	1	1
T	16	8	10	8
KaS	13	13	4	0
H	10	6	6	4
SK	4	1	6	3
KeS	5	5	1	0
V	8	1	10	7
O	7	2	7	5
L	6	0	6	6
yhteensä	70	36	51	34

Kuljetusalan yrityksiä ilmoitettiin hoidon kilpailutukseen seitsemän ja tarjouksen niistä jätti viisi yritystä. Kuljetusalan yritykset jättivät keskimäärin kaksi tarjousta yritystä kohden. Niiden laatupisteiden keskiarvo oli 444 pistettä ja tarjoushinta keskimäärin 19 % kalliimpi kuin alin tarjoushinta.

8.8.2003

Kuljetusalan yritysten tarjousaktiivisuus oli vähäistä vuonna 2003. Viidestä tarjouksen jättäneistä kuljetusalan yrityksistä yksi oli suuri yritys, kaksi keskisuurta yritystä ja kaksi pienyritystä, joten niillä olisi tarvittavaa kapasiteettia ja osaamista hoidon urakointiin. Laatukilpailu näyttää olevan kuitenkin ongelma kuljetusalan yrityksille. Tänä vuonna yksikään niistä ei saanut yhdestäkään tarjouksesta yli 500 laatu pisteen.

Muistion laati

Ari-Pekka Poikonen

8.8.2003

Urakka	Tiepiiri	Kesto (v)	Hoitoalueen koko, km	Tilaaajan kustannusarvio me	Tarjousten määrä	Kokonaistaloudellisesti edullisin	Tarjoushinta me	Ero kustannusarvioon me	Ero %	Hoitokustannukset vuodessa e/tiekkm*	Toinen tarjous me	Ero %	Kolmas tarjous me	Ero %
Hyvinkää	U	3	710	7,341	5	YIT Rakennus Oyj	6,784	-0,6	-7,6	3187	6,857	1,1	7,141	5,3
Mäntsälä	U	7	421	9,282	4	Tieliikelaitos	7,138	-2,1	-23,1	2422	7,862	10,1	8,040	12,6
Huittinen	T	3	822	5,150	4	Tieliikelaitos	4,800	-0,4	-6,8	1824	4,771	-0,6	5,298	10,4
Paimio	T	3	933	6,420	2	YIT Rakennus Oyj	6,205	-0,2	-3,3	2218	6,976	12,4		
Kankaanpää	T	3+2	777	4,620	2	Tieliikelaitos	4,266	-0,4	-7,7	1829	4,652	9,0		
Lieto	T	7	492	8,460	3	YIT Rakennus Oyj	8,669	0,2	2,5	2519	8,961	3,4	11,799	36,1
Kotka	KaS	3	950	8,500	3	Tieliikelaitos	8,499	0,0	0,0	2981	8,235	-3,1	9,091	7,0
Juva	KaS	5	1 249	12,700	4	Tieliikelaitos	11,725	-1,0	-7,7	1663	12,672	8,1	12,775	9,0
Hämeenlinna	H	3	1 094	6,900	3	Tieliikelaitos	6,947	0,0	0,7	1954	7,210	3,8	8,825	27,0
Riihimäki	H	3	415	2,200	5	Tieliikelaitos	2,157	0,0	-2,0	1725	2,602	20,6	2,802	29,9
Parkano	H	5	840	8,300	2	Tieliikelaitos	8,338	0,0	0,5	1804	8,736	4,8		
Virrat	H	5	805	7,400	3	YIT Rakennus Oyj	8,127	0,7	9,8	1855	8,198	0,9	8,484	4,4
Nurmes	SK	3	1 240	7,650	5	Tieliikelaitos	6,502	-1,1	-15,0	1534	7,313	12,5	7,503	15,4
Nilsinä	SK	3+2	1 157	6,230	5	Tieliikelaitos	5,715	-0,5	-8,3	1529	6,223	8,9	6,558	14,8
Ilomantsi	SK	5+2	1 126	9,222	5	NCC Roads OY	9,170	-0,1	-0,6	1541	9,871	7,6	10,637	16,0
Jämsä	KeS	3	827	5,500	4	Tieliikelaitos	4,876	-0,6	-11,3	1740	5,721	17,3	5,728	17,5
Keuruu	KeS	7	847	12,500	3	Tieliikelaitos	10,844	-1,7	-13,2	1751	11,373	4,9	12,887	18,8
Kauhajoki	V	3	919	5,367	3	Tieliikelaitos	5,360	0,0	-0,1	1928	6,044	12,8	6,094	13,7
Veteli	V	3	726	4,247	3	Tieliikelaitos	4,200	0,0	-1,1	1959	4,324	3,0	4,672	11,2
Vaasa	V	3+2	847	6,075	2	Tieliikelaitos	5,559	-0,5	-8,5	1991	6,347	14,2		
Alajärvi	V	1	758	11,484	3	Tieliikelaitos	11,286	-0,2	-1,7	1743	12,175	7,9	13,126	16,3
Alajärvi+Lapua		4+2	1 393											
Kuhmo	O	3	1 059	4,750	4	Tieliikelaitos	4,364	-0,4	-8,1	1311	4,886	12,0	4,998	14,5
Vaala	O	3	491	2,050	5	Tieliikelaitos	1,970	-0,1	-3,9	1344	2,010	2,0	2,052	4,2
Suomussalmi	O	5+2	1056	8,050	6	Tieliikelaitos	6,998	-1,1	-13,1	1331	7,926	13,3	8,684	24,1
Pyhäjärvi	O	7	971	12,350	4	Tieliikelaitos	11,272	-1,1	-8,7	1569	11,635	3,2	12,598	11,8
Posio	L	3	485	2,563	7	Skanska Asfaltti Oy	2,231	-0,3	-13,0	1519	2,205	-1,2	2,267	1,6
Ranua	L	3	557	3,008	7	Skanska Asfaltti Oy	2,604	-0,4	-13,4	1547	2,611	0,3	2,703	3,8
Kittilä	L	5	1354	13,109	6	Tieliikelaitos	10,536	-2,6	-19,6	1456	10,598	0,6	11,577	9,9
yhteensä 28kpl			23927**	201,428	112		187,142	-14,3	-7,1	1812	198,994	6,3		

* Ilman runkokelirikkokorjauksia ja tiemerkitöjä ** Ilman kevyenliikenteen väyliä, ei sisällä Alajärvi+Lapua (1393km)